

Broedvogels van Wilhelmina-oord in 2013

Klaas Jager

Sovon-rapport 2014/04

Broedvogels van Wilhelmina-oard in 2013

Klaas Jager

Sovon-rapport 2014/04
Dit rapport is samengesteld
in opdracht van
It Fryske Gea

Colofon

© Sovon Vogelonderzoek Nederland 2013

Dit rapport is samengesteld in opdracht van It Fryske Gea

Illustratie omslag: Dico de Klein, Harvey van Diek (Boomklever) & Peter Eekelder (Grasmus)

Wijze van citeren: Jager K. 2013. Broedvogels van Wilhelmina-oard in 2013. Sovon-rapport 2014/04. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Sovon en/of de opdrachtgever.

ISSN 2212-5027

Inhoud

Samenvatting	4
1. Inleiding	5
2. Gebied en beheer	7
3. Werkwijze	9
3.1 Kader en doelstelling	9
3.2 Veldwerk en methode	9
3.3 Gegevensverwerking en interpretatie	9
3.4 Weersomstandigheden	9
3.5 Overige condities	10
4. Resultaten	11
4.1 Soorten en aantallen	11
4.2 Meetsoorten in het kader van SNL	11
4.3 Roofvogels in Wilhelmina-oard	11
5. Evaluatie	13
Literatuur	15
Bijlagen	
Bijlage 1: Overzicht van in 2013 geïnventariseerde soorten in Wilhelmina-oard	
Bijlage 2: Clustercriteria.	
Bijlage 3. Soortverspreidingskaart	

Samenvatting

In het voorjaar van 2013 is Wilhelmina-oard (27 ha), in het zuidwesten van Fryslân, gekarteerd op broedvogels. De inventarisatie was gericht op BMP-B- en Rode lijstsoorten plus een paar algemene vogels die van belang zijn voor de SNL. In Wilhelmina-oard zijn 39 soorten broedvogels vastgesteld, waarvan 19 vlakdekkend zijn geteld. Er kwamen bij deze kartering drie Rode Lijst-soorten voor: Matkop, Grauwe Vliegenvanger en Kneu. In het kader van de SNL is voor het beheerpakket dennen- eiken- en beukenbos een viertal meetsoorten aangetroffen, te weten Appelvink, Boomklever, Kleine Bonte Specht en Matkop.

Wilhelmina-oard is als redelijk gevarieerd landgoedbos in de huidige situatie vooral van lokale betekenis voor een aantal kenmerkende bosvogels. Door de relatief kleine omvang is het bos ongeschikt om een breed spectrum aan broedvogels aan zich te binden. Wel kan het gebied als stapsteen fungeren bij de verspreiding van bepaalde vogels naar westelijker gelegen bossen.

In Wilhelmina-oard staat plaatselijk veel Zomereik. Foto: Dico de Klein.

1. Inleiding

Voor de evaluatie van het beheer laat de Provinciale vereniging voor natuurbescherming It Fryske Gea (IFG) regelmatig een deel van zijn natuurgebieden inventariseren. In het voorjaar van 2013 is Wilhelmina-oard gekarteerd op broedvogels. In opdracht van IFG is deze inventarisatie uitgevoerd door SOVON Vogelonderzoek Nederland (SOVON), vanwege de behoefte aan actuele broedvogelgegevens. Deze gegevens worden ook gebruikt voor interne verantwoording richting de Subsidieregeling Natuur en Landschap (SNL).

Aanleiding voor de broedvogelinventarisatie bij It Fryske Gea waren de volgende vragen:

- Welke zeldzame, schaarse en andere voor het beheer relevante broedvogels komen in het gebied voor?
- Wat is de territoriale en kwantitatieve verspreiding van deze soorten?
- Hoe ziet de ontwikkeling van de broedvogels eruit vergeleken met eerdere broedvogelkarteringen?
- Wat is de relatie tussen het voorkomen van broedvogels, de terreintypen en het beheer?
- In welke mate wordt voldaan aan de meetsoorten van aangevraagde SNL-pakketten (Subsidieregeling Natuur en Landschap).

In dit rapport worden de inventarisatieresultaten van 2013 gepresenteerd en geëvalueerd.

Contactpersoon bij It Fryske Gea was Sietske Rintjema, Specialist Natuur Kwaliteit en beheer. Voor een bijdrage aan de totstandkoming van dit rapport bedank ik Dico de Klein, Harma Scholten en Hans Pietersma, beide als medewerker verbonden aan It Fryske Gea. H. Waterlander leverde roofvogelgegevens over de periode 2000-2011; ook hij wordt bedankt.

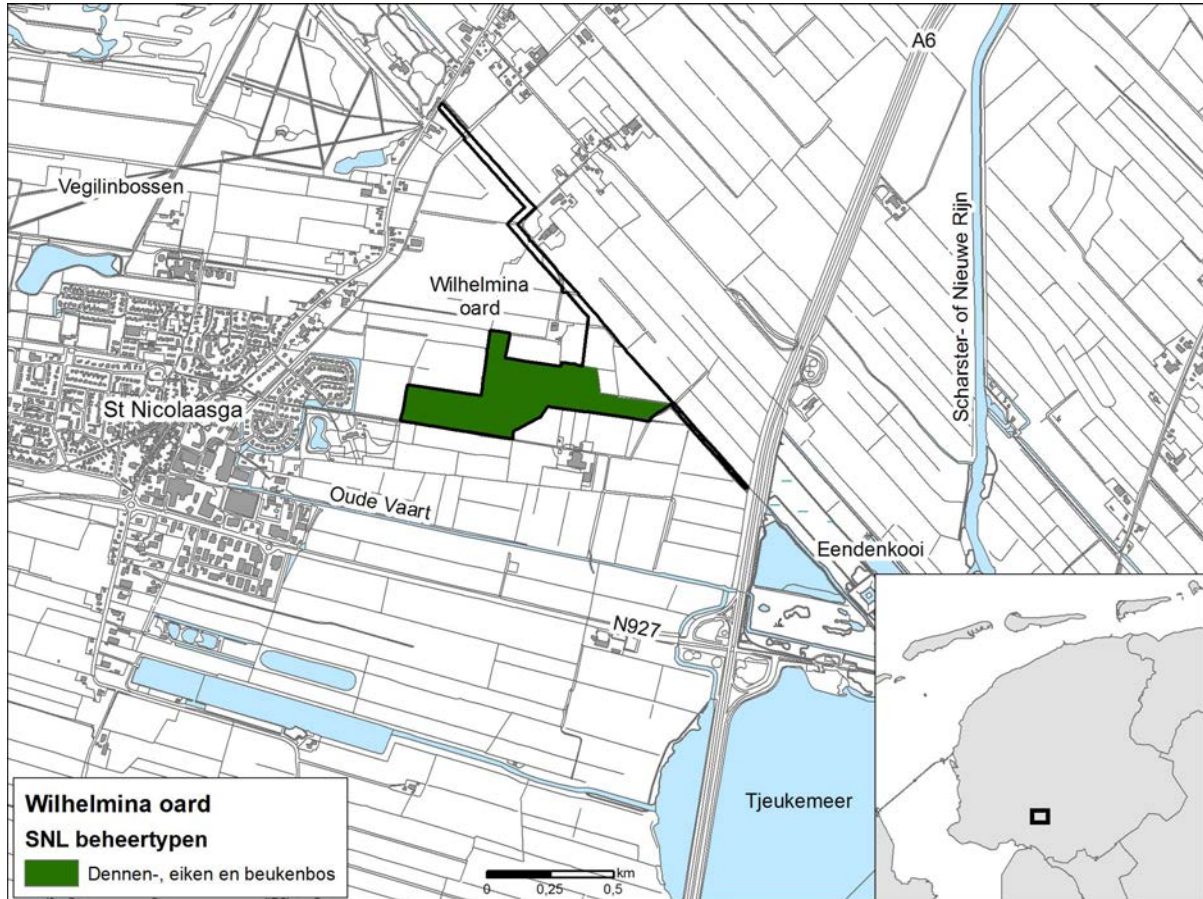

2. Gebied en beheer

Wilhelmina-oard is te vinden in Zuidwest Fryslân vlakbij het dorp Sint Nicolaasga. Het landgoedbos is in 1845 aangelegd als wandelbos, op initiatief van de stichter Jonkheer van Beyma. Vanaf 1986 is het bos, met een oppervlakte van 27 hectare, in eigendom en beheer van It Fryske Gea. Typierend voor het relatief smalle, langgerekte bos zijn de lange beuken- en eikenlanen. Wilhelmina-oard bestaat uit gemengd bos, waarin loofhout zoals Berk, Beuk, Eik en Gewone Esdoorn beeldbepalend is. Op verscheidene plaatsen is Hulst aanwezig, wat karakteristiek is voor (eiken)bos op zandgrond in de regio. Door het hele bos verspreid, maar met name in het zuidelijke deel, staan oude Grove dennen. Daarnaast komen plaatselijk langs paden ook Fijnsparren voor. In het bos is een matige tot redelijke kruid- en struiklaag aanwezig, meest in de vorm van opslag van Berk, Bosbes, Braam, Lijsterbes en Varen. Sommige delen met voormalig (stakerig ogend) hakhout, zoals aan de noordoostkant, hebben vrijwel geen struiklaag. In het gebied zit ook een dassenburcht. Wilhelmina-oard wordt aan de noordkant omgeven door de be-

bouwing van Sint Nicolaasga, naar het noorden toe overgaand in de Vegelinbossen en naar het zuiden toe overgaand in een meest halfopen landschap met intensief agrarisch grasland en maïsakkers. Op nog geen kilometer van de zuidelijke bosrand vandaan ligt de autosnelweg A-6, waarachter zich het Tjeukemeer uitstrekt. Het gebied heeft een multifunctioneel gebruik. Naast natuurwaarden spelen cultuurhistorie en recreatieve beleving daarin een rol. Het beheer bestaat naast spontane ontwikkeling uit behoud en herstel van gevarieerd bos, inclusief de lanenstructuur. De paden worden vanuit cultuurhistorisch oogpunt af en toe afgegraven door de lokale bevolking. In het bos wordt veel gewandeld, meest door omwonenden die er een frisse neus halen of hun honden uitlaten. Dit is toegenomen nadat de nieuwbouw van St. Nicolaasga recent flink is uitgebreid in de richting van het bos. Af en toe wordt bos uitgedund om openheid te creëren en verjonging op te laten treden. Aan de zuidoostkant is enkele jaren geleden een kleine hectare voormalig grasland beplant met loofsoorten zoals Berk, Els, Meidoorn, Gelderse Roos en Wilg.

Figuur 1. Ligging en beheertypen van Wilhelmina-oard in Zuidwest-Fryslân.

Nattere terreindelen hier zijn verruigd met Pitrus, Gele lis, Lisdodde en rietruigte. Vrij recent is via een loofsingel een ecologische verbinding aangebracht

tussen Wilhelmina-oord, buurtschap Huis ter Heide en de daarachter liggende Vegelinbossen.

Knoestige Beuken en Eiken op open plaatsen langs paden, waar diverse holenbroeders zoals de Grauwe Vliegenvanger voorkwamen. Foto: Dico de Klein.

3. Werkwijze

3.1 Kader en doelstelling

Bij het verzamelen van broedvogelgegevens in terreinen van It Fryske Gea zijn de volgende aspecten van belang:

- verspreiding en aantal territoria van de broedvogelsoorten, met name SNL en RL-soorten
- aantalsontwikkeling van de broedvogelsoorten
- relatie tussen het beheer en broedvogels

Broedvogelgegevens vormen bij It Fryske Gea belangrijke basisinformatie voor de evaluatie en planning van het beheer. Voor een adequate vergelijkbaarheid met data uit het verleden en voor externe verantwoording is het vereist dat de gegevens voldoen aan de landelijke, door Sovon ontwikkelde standaardcriteria en kwaliteitsnormen. Met dit materiaal wordt tevens beoordeeld in welke mate het resultaat tegemoetkomt aan de beheerpakketten en doelsoorten voor de Subsidieregeling Natuur en Landschap (SNL). It Fryske Gea heeft ten aanzien van broedvogels voor één beheertype in Wilhelmina-oard het volgende pakket aangevraagd:

- Dennen- eiken- beukenbos.

Onder paragraaf 4 wordt ingegaan op het SNL-pakket en het al dan niet voorkomen van meetsoorten (weergegeven in tabel 6).

3.2 Veldwerk en methode

In grote lijnen is de uitgebreide territoriumkartering toegepast, zoals beschreven in Van Dijk & Boele 2011. De kartering was gericht op de soorten van BMP-B (Bijzonder soorten), aangevuld door een enkele soort die van belang is voor de SNL. Er zijn vijf integrale bezoeken uitgevoerd in maart-juni (tabel 2). In totaal is iets meer dan 300 minuten besteed aan veldwerk, ofwel circa 25 minuten per hectare.

Tabel 2. Bezoekdata- en tijden in 2013 bij de broedvogelinventarisatie in Wilhelmina-oard.

Datum	Begintijd	Eindtijd
21 maart	08.50	10.15
16 april	06.50	08.35
11 mei	06.25	08.15
05 juni	06.05	08.35
19 juni	06.00	08.50

Het gebied is vlakdekkend geïnventariseerd waarbij de ronden te voet zijn afgelegd, wat prima kon vanaf de paden. De tellingen begonnen rond zonsopgang of in de vroege ochtend. Voor nachtvogels is in juni een bezoek in de schemering gedaan. Waarnemingen zijn genoteerd op basis van de vijf categorieën geldige waarnemingen (1) volwassen individuen, (2) paren, (3) territoriumindicerend, (4) nestindicerend en (5) nestvondsten. De territoria zijn merendeels vastgesteld aan de hand van baltsende of zingende vogels. Er is niet naar nesten gezocht, wat standaard is voor BMP. In geval van schaarsere en zeldzame soorten en/of soorten met grote leefgebieden, is wel geprobeerd een zo hoog mogelijke (nestindicatieve) broedcode te verzamelen. Dit om te voorkomen dat niet-broedvogels worden meegeteld en over- of ondertelling van moeilijk karteerbare soorten te vermijden. Bij de inventarisatie lag de focus op het verzamelen van uitsluitende waarnemingen: 1) waarnemingen van tegelijkertijd zingende of baltsende individuen, of 2) soortgelijke waarnemingen die na elkaar plaatsvinden op de looproute en waarvan het aannemelijk is dat het verschillende vogels betreft. Bijlage 1 geeft een overzicht van alle getelde soorten.

3.3 Gegevensverwerking en interpretatie

Bij het inventariseren zijn de waarnemingen, op basis van de vijf categorieën geldige waarnemingen die corresponderen met broedcodes, ingetekend op veldkaarten. Later zijn deze ingevoerd en gedigitaliseerd in het autoclusterprogramma van Sovon. Clustering van waarnemingen tot territoria gebeurde op basis van de criteria zoals beschreven in van Dijk & Boele (2011). Exacte clustercriteria zijn na te slaan in bijlage 2. Nestvondsten of nestindicatieve waarnemingen telden in alle gevallen mee. De stippen op de verspreidingskaarten zijn de locaties van waarnemingen met de hoogste broedcode, of anders de laatste meetellende waarneming binnen de geïnterpreteerde territoria.

3.4 Weersomstandigheden

Het weer is van invloed op de activiteit van vogels en daardoor op de doelmatigheid van het inventariseren. Harde wind, neerslag en lage temperaturen zijn belemmerende factoren. Veel territoriale activiteit neemt later op de dag ook af bij hoge temperaturen.

Tabel 3. Enkele weersvariabelen (gemiddelde temperatuur, dagelijks aantal zonuren en duur neerslag) in de periode maart-juli, op basis van gegevens van het KNMI, station De Bilt. Ref staat voor (langjarig gemiddelde 1981-2012).

Maand	Temperatuur		Zonuren		Duur neerslag	
	2013	Ref	2013	Ref	2013	Ref
Maart	2,5	6,2	4,0	4,1	1,7	2,0
April	8,1	9,3	6,1	5,8	1,0	1,4
Mei	11,5	13,2	5,4	6,7	2,3	1,5
Juni	15,3	15,7	5,9	6,5	1,3	1,5
Juli	19,2	17,9	7,8	6,6	0,5	1,4

Daarom wordt hier een korte beschrijving van het weer in het broedseizoen van 2013 gegeven aan de hand van de maandoverzichten van het KNMI. In tabel 3 zijn enkele variabelen samengevat. Het jaar 2013 kende de koudste lente in ruim 40 jaar. Het broedseizoen startte dan ook uitzonderlijk laat. Op 13 maart kwam het op veel plaatsen in ons land nog tot strenge vorst (minimumtemperatuur tussen -10,0 en -15,0 °C). De lente diende zich pas aan rond het midden van april. Op de 14e werd in De Bilt voor het eerst na de winter de grens van 20,0 °C bereikt ('warme dag'). Ook mei was een koele maand. Met gemiddeld over het land 129 mm neerslag tegen 172 mm normaal, was de lente droog. Maart en april waren droge maanden, mei was vrij nat. De maand juni was vrij koel en behoorlijk wisselvallig.

3.5 Overige condities

De winter van 2013 was volgens de maatstaven van het KNMI vrij koud. Voor de meeste boomsoorten (Zomereik, Beuk en alle naaldbomen) was het voorafgaande jaar 2012 geen mastjaar. Veld- en Bosmuisen waren eveneens vrijwel overal schaars. De lente liet lang op zich wachten en vanwege het koude en schrale weer kwam de vegetatiegroei en bladzetting bij bomen dit jaar laat op gang. Waarschijnlijk hierdoor begonnen veel standvogels en korte-afstandstrekkingers laat met eileg. Insecten bleven in de loop van het voorjaar en gedurende de zomer schaars (gemeten naar de geringe overlast door steekmuggen, weinig insectenresten op voorruit van auto en nagenoeg ontbreken van zichtbare vraat door spanrupsen in eiken). Lastiger in te schatten is welk effect dit op later arriverende lange-afstandstrekkingers heeft gehad.

4. Resultaten

4.1 Soorten en aantallen

In Wilhelmina-oard (27 ha) zijn 39 verschillende soorten broedvogels vastgesteld. Hiervan zijn 19 soorten vlakdekkend geteld (tabel 4). Wel aanwezig maar niet geteld waren: Fitis, Gaai, Heggenmus, Houtduif, Holenduif, Koolmees, Merel, Pimpelmees, Roodborst, Spreeuw, Staartmees, Tjiftjaf, Tuinfluiter, Vink, Winterkoning, Zanglijster, Goudhaan, Kauw, Zwarte Kraai en Zwartkop. In totaal zijn drie Rode Lijst-soorten (Van Beusekom et al. 2005) vastgesteld: Matkop, Grauwe Vliegenvanger en Kneu.

4.2 Meetsoorten in het kader van SNL

Het inventarisatieresultaat wordt ook gebruikt ter onderbouwing en verantwoording van aangevraagde beheerpakketten in het kader van de Subsidieregeling Natuur en Landschap (SNL). Voor Wilhelmina-oard is het pakket dennen- eiken- beukenbos van toepassing. In de evaluatie hierna wordt ook ingegaan op andere kenmerkende (Rode lijst)soorten, die bij deze bespreking niet aan bod komen.

Korte toelichting op het pakket en de meetsoorten

In tabel 6 is te zien welke meetsoorten bij het pakket dennen- eiken- beukenbos van belang zijn. De in Wilhelmina-oard vastgestelde meetsoorten staan

vetgedrukt: Appelvink, Boomklever, Kleine Bonte Specht en Matkop. De gecombineerde verspreiding van deze vogels is afgebeeld op figuur 2. Het zwaartepunt ligt in het noordelijke deel (dorpskant), waar het bos beschikt over veel dikke en oude Beuken en Zomereiken. Verder is de tamelijk lijnvormige verspreiding te zien, die samenvalt met lanen en paden waaraan oude loofbomen staan. Het ontbreken van de overige (meest veeleisender) pakketsoorten hangt vooral samen met de kleine gebiedsoppervlakte.

4.3 Roofvogels in Wilhelmina-oard

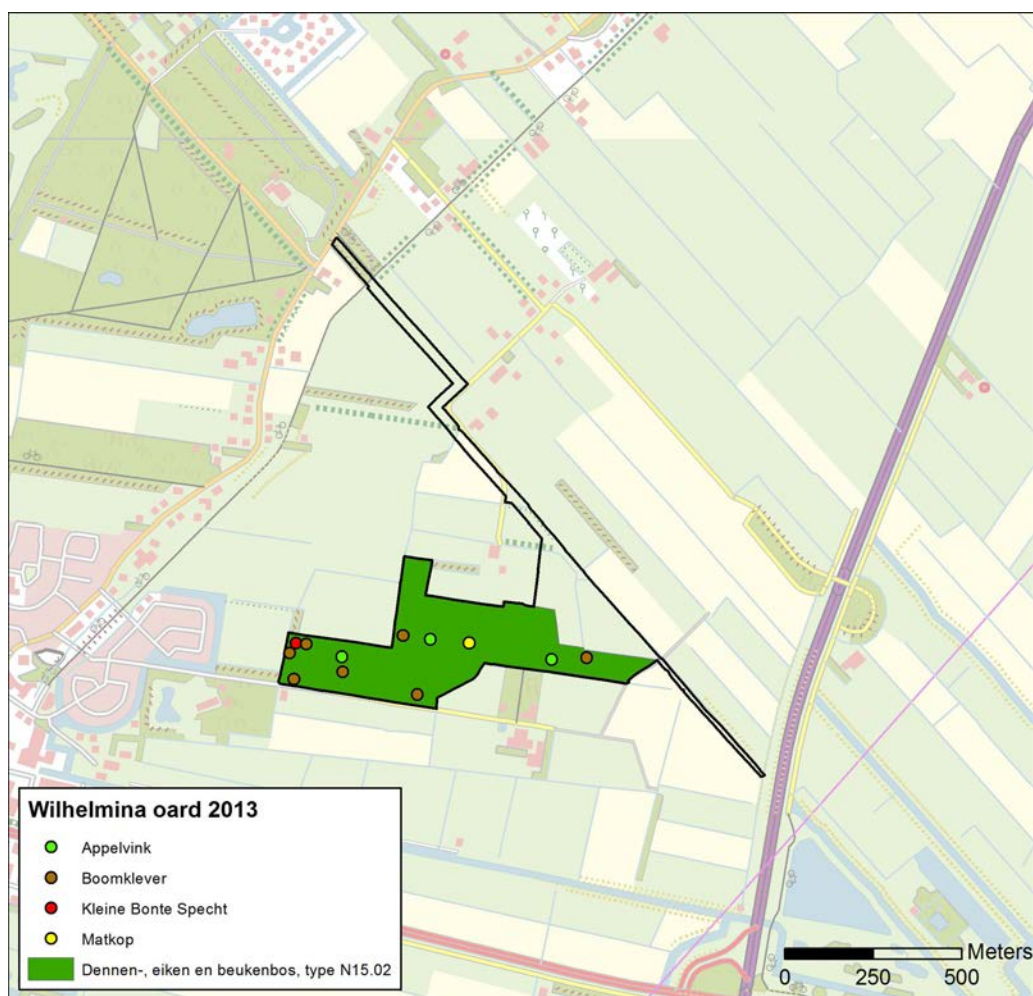
Vanaf 2000 worden de roofvogels in Wilhelmina-oard gevolgd door de vrijwilliger H. Waterlander. In tabel 7 is het aantalverloop te zien van de zeer regelmatig voorkomende soorten Sperwer en Buizerd. Beide roofvogels zijn in de hele periode standvastig present met één paar; de Buizerd iets vaker dan Sperwer. De toename van de Buizerd in 2013 is geheel in lijn met de landelijk/regionaal opgaande lange termijntrend. Het grotere aantal kan hier echter mede berusten op het 'waarnemereffect', waarbij tevens verschillende methodes zijn toegepast: a) aantal broedparen alleen gebaseerd op nesttellingen in de periode 2000-2011, en b) aantal paren in 2013 vastgesteld op basis van territoriumindicerende waarnemingen volgens BMP. Over broedsucces zijn

Tabel 5. Aantallen en dichtheden van broedvogels in Wilhelmina-oard (27 ha) in 2013. De Rode lijststatus is opgenomen in de kolom RL (Ge=Gevoelig).

Soort	N	N/100ha	RL	Soort	N	N/100ha	RL
Nijlgans	1	3.7		Boomklever	7	26.0	
Krakeend	2	7.5		Boomkruiper	11	40.7	
Sperwer	1	3.7		Grote Lijster	1	3.7	
Buizerd	3	11.0		Grauwe Vliegenvanger	2	7.5	Ge
Grote Bonte Specht	8	29.6		Boompieper	4	14.8	
Kleine Bonte Specht	1	3.7		Groenling	1	3.7	
Matkop	1	3.7	Ge	Putter	2	7.5	
Braamsluiper	1	3.7		Kneu	1	3.7	GE
Grasmus	17	63.0		Appelvink	3	11.0	
Sprinkhaanzanger	1	3.7					

Tabel 6. Overzicht van de beheertypen met SNL-pakketten- en meetsoorten in het Wilhelmina-oard. Aangetroffen meetsoorten in 2013 staan vetgedrukt.

Beheertypen en SNL-pakketten	Meetsoorten
Dennen- eiken- beukenbos	Appelvink, Boomklever, Boomleeuwerik, Bosuil, Fluits, Geelgors, Groene Specht, Kleine Bonte Specht, Matkop, Middelste Bonte Specht, Raaf, Wespandief, Wielewaal, Zwarte Specht.

Figuur 2. Combinatiekaart van vastgestelde meetsoorten in het pakket dennen- eiken- beukenbos.

weinig (Buizerd) tot geen (Sperwer) concrete gegevens bekend. Bij de broedgevallen van de Buizerd in 2005, 2010 en 2011 wordt melding gemaakt van twee juveniele vogels, waaruit enig broedsucces blijkt. Binnen de drie territoria in 2013 is van één paar een bezet nest gevonden. Het nest zat hoog in een Eik aan de zuidkant van het bos. Onbekend is of hier jongen zijn voortgebracht. Binnen de overige twee buizerdterritoria zijn tijdens het 1e bezoek op 21 maart opgebouwde nesten getraceerd in een Groveden (noordelijke deel) en in een Eik in een boomwal aan de zuidoostkant. Bij deze nesten is tijdens de volgende rondes geen activiteit meer vastgesteld.

Het ogenschijnlijk povere broedsucces in 2013 kan te maken hebben gehad met het koude voorjaar en schaarse prooiaanbod (mondelijke bevestiging W. van Manen). Wat betreft het sperwerpaar is niet bekend of het al dan niet vliegvlugge jongen heeft weten te voort brengen. Tijdens de 3^e ronde op 11 mei werd het nest opgemerkt in een Fijnspar langs het 'schuine' pad. Aan de voet van de boom lag een kapot sperwerei, zodat het op een mislukte broedpoging leek. Op 5 juni zat echter opnieuw een vrouwtje Sperwer op hetzelfde nest. Van de overige roofvogels kwam de Havik alleen in 2001 voor in Wilhelmina-oord.

Tabel 7. Aantalverloop van Havik, Sperwer en Buizerd in Wilhelmina-oord vanaf 2000. Van de jaren 2007 en 2012 zijn geen cijfers aanwezig. De aantallen van 2000-2011 zijn verzameld door de vrijwilliger H. Waterlander. De aantallen in de grijs gearceerde kolom berusten op de kartering door Sovon.

Soort	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2008	2009	2010	2011	2013
Havik	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sperwer	1	1	1	0	1	1	0	1	0	0	0	1
Buizerd	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	1	3

5. Evaluatie

Broedvogelgegevens vormen voor It Fryske Gea belangrijke informatie voor de evaluatie van het beleid en de planning van het beheer. Dit vormt mede de basis voor de bescherming van natuurgebieden. Uit de inventarisatie komt naar voren dat Wilhelmina-oard in de huidige situatie aantrekkelijk habitat biedt aan een aantal kenmerkende vogels van middeloud tot oud (loof)bos. Hiermee wordt aangetoond dat het gebied vooral lokale betekenis heeft voor soorten zoals Boomklever, Boomkruiper, Grote Bonte Specht, Grauwe Vliegenvanger en Matkop, die als holenbroeders hun optimum bereiken in (middel)oud gevarieerd bos met bomen waarin veel natuurlijke gaten en spleten zitten. De Matkop zat in het centrale deel, waar kwijnend oud (zacht)hout (Berk) voorhanden was. De mees heeft enigszins vermolmd hout nodig om een nestholte in te kunnen maken. De vastgestelde Appelvink, die niet in holten maar in kruinen broedt, is in het bos gebaat bij boomknoppen-, vruchten-, en zaden. Het voorkomen van de Grote lijster hangt waarschijnlijk samen met het feit dat het bos tussen graslandjes ligt, die geschikt zijn om te foerageren. Concentraties van deze vogels (met inbegrip van de niet getelde maar wel aanwezige Kauw, Koolmees, Pimpelmees en Spreeuw) onderscheiden zich aan de noordkant van het bos nabij de beuken- en eikenlanen, waar tevens veel oude Grove dennen staan. Ook de Grauwe Vliegenvanger, die open bos(randen) vereist, bezette hier territoria op zonnige plaatsen. Het ontbreken van de Gekraagde Roodstaart, die net als de Grauwe Vliegenvanger voorkeur heeft voor deze 'open bos-habitat', heeft waarschijnlijk te maken met het vrij schaarse voorkomen van de soort in het zuidwesten van Fryslân. De Gekraagde Roodstaart tendert de laatste jaren naar toename in open bos- en heidegebied op zandgrond in het oosten van de provincie (eigen waarneming). Eventuele verspreiding naar westelijker gelegen bossen zal van daaruit plaats moeten vinden. Van de 'specifieke bosrandvogels' kwam in Wilhelmina-oard de Boompieper voor. De soort (grondbroeder) is aangetroffen aan de noordkant, in open bos- en randen met weinig ondergroei rondom de jonge aanplant.

Van de soorten van jong bos, struiken en struwelen zijn, naast de RL-soort Kneu, ook Braamsluiper, Grasmus, Sprinkhaanzanger, Groenling en Putter vastgesteld. Deze soorten kwamen meest geclusterd voor in de jonge bos- en singelaanplant aan de noordoostkant. De habitat van de Sprinkhaanzanger bestond uit natte rietruigte langs een slootrand in de jonge aanplant. In dit deel hielden zich ook twee paar Krakeenden op. De Groenling zat in een boszoom aan de zuidkant.

Wilhelmina-oard is een redelijk gevarieerd landgoedbos met zowel jong als (zeer) oud bos. Het bos is echter nogal klein van omvang. Het is daardoor ongeschikt om een breed spectrum aan broedvogels te herbergen, of nog niet gevestigde bosvogels aan te trekken. Voor bepaalde vogels kan het gebied wel als 'stapsteen' fungeren bij de verspreiding naar westelijker gelegen bossen in Gaasterland, hoewel het lastig te bereiken is voor nog niet gevestigde (stand)bosvogels die hun broedareaal vanuit grote gekoloniseerde bossen in het (zuid)oosten van de provincie wensen uit te breiden (bijvoorbeeld Glanskop, Groene Specht, Kleine Bonte Specht en Zwarte Specht). Gelet op de betekenis die Wilhelmina-oard in de huidige situatie heeft voor gesette populaties bos- en struikvogels, of andere soorten die er meer op incidenteel niveau tot broeden komen, kan het beheer in feite op dezelfde wijze worden voortgezet. Te verwachten is dat al aanwezige bosvogels van ouder bos na verloop van tijd ook profijt zullen hebben van de bosaanplant aan de zuidoostkant. Voor de Matkop, die sterk hecht aan vochtig bos met zachthout (zoals hier voornamelijk Els), liggen hier tevens uitbreidingsmogelijkheden.

Literatuur

VAN BEUSEKOM R., HUIGEN P., HUSTINGS F., DE PATER K. & THISSEN J. (RED.) 2005. Rode Lijst van de Nederlandse broedvogels. Tirion Uitgevers B.V., Baarn.

VAN DIJK A.J. & BOELE A. 2011. Handleiding Sovon Broedvogelonderzoek. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

HELLEBREKERS A.W., 2004. Heeft de Koekoek overlevingskansen? Datawyse Boekproducties, Maastricht.

Bijlagen

Bijlage 1: Overzicht van in 2013 geïnventariseerde soorten in Wilhelmina-oard.

Bijlage 2: Clustercriteria.

Bijlage 3. Soortverspreidingskaarten

Bijlage 1: Overzicht van in 2013 geïnventariseerde soorten

(● = Rode lijstsoorten. / Vetgedrukt = BMP-B-soorten inclusief facultatieve. /* = algemene SNL-soort. / X = geteld / ngt = niet geteld.)

Soorten	RL	Geteld	Soorten	RL	Geteld
Dodaars		X	Velduil	●	X
Fuut		X	Ruigpootuil		X
Roodhalsfuut	●	X	Nachtzwaluw	●	X
Geoorde Fuut		X	Gierzwaluw		X
Aalscholver		X	IJsvogel		X
Roerdomp	●	X	Draaihals	●	X
Woudaapje	●	X	Groene Specht	●	X
Kwak	●	X	Zwarte Specht		X
Kleine Zilverreiger	●	X	Grote Bonte Specht *		X
Grote Zilverreiger	●	X	Middelste Bonte Specht		X
Blauwe Reiger		X	Kleine Bonte Specht		X
Purperreiger	●	X	Kuifleeuwerik	●	X
Ooievaar		X	Boomleeuwerik		X
Lepelaar		X	Veldleeuwerik	●	X
Zwarte Zwaan		X	Oeverzwaluw		X
Knobbelzwaan		X	Boerenzwaluw	●	X
Kolgans		X	Huiszwaluw	●	X
Grauwe Gans		X	Duinpieper	●	X
Soepgans		X	Boompieper		X
Indische Gans		X	Graspieper	●	X
Canadese Gans		X	Gele Kwikstaart	●	X
Brandgans		X	Engelse Gele	●	X
Nijlgans		X	Kwikstaart		X
Casarca		X	Grote Gele Kwikstaart		X
Bergeend		X	Witte Kwikstaart		ngt
Mandarijneend		X	Rouwkwikstaart		X
Smient		X	Winterkoning		ngt
Krakeend		X	Heggenus		ngt
Wintertaling	●	X	Roodborst		ngt
Wilde Eend		ngt	Nachttegaal	●	X
Pijlstaart	●	X	Blauwborst		X
Zomertaling	●	X	Zwarte Roodstaart		X
Slobeend	●	X	Gekraagde Roodstaart		X
Krooneend		X	Paapje	●	X
Tafeleend		X	Roodborsttapuit		X
Kuifeend		X	Tapuit	●	X
Eidereend		X	Merel		ngt
Middelste Zaagbek	●	X	Kramsvogel	●	X
Rosse Stekelstaart		X	Zanglijster		ngt
Wespendief		X	Grote Lijster		X
Rode Wouw		X	Cettis Zanger		X
Bruine Kiekendief		X	Graszanger		X
Blauwe Kiekendief	●	X	Sprinkhaanzanger		X
Grauwe Kiekendief	●	X	Krekelzanger		X
Havik		X	Snor	●	X
Sperwer		X	Rietzanger		X
Buizerd		X	Bosrietzanger		Nnt
Torenvalk		X	Kleine Karekiet		Ng
Boomvalk	●	X	Grote Karekiet	●	X
Slechtvalk	●	X	Spotvogel	●	X
Korhoen	●	X	Braamsluiper		X
Patrijs	●	X	Grasmus		X
Kwartel		X	Tuinfluter		ngt
Fazant		X	Zwartkop		ngt
			Fluiter		X

Soorten	RL	Geteld	Soorten	RL	Geteld
Waterral		X	Tjiftjaf		ngt
Porseleinhoen	•	X	Fitis		ngt
Klein Waterhoen		X	Goudhaan		ngt
Kleinst Waterhoen	•	X	Vuurgoudhaan		X
Kwartelkoning	•	X	Grauwe Vliegenvanger	•	X
Waterhoen		ngt	Kleine Vliegenvanger		X
Meerkoet		ngt	Bonte Vliegenvanger		X
Scholekster		X	Baardmannetje		X
Steltkluut	•	X	Staartmees		X
Kluut		X	Glanskop		X
Kleine Plevier		X	Matkop	•	X
Bontbekplevier	•	X	Kuifmees		X
Strandplevier	•	X	Zwarte Mees		ngt
Kievit		X	Pimpelmees		ngt
Kemphaan	•	X	Koolmees		ngt
Watersnip	•	X	Boomklever		X
Houtsnip		X	Boomkruiper *		X
Grutto	•	X	Buidelmees		X
Wulp		X	Wielewaal	•	X
Tureluur	•	X	Grauwe Klauwier	•	X
Oeverloper		X	Klapekster	•	X
Zwartkopmeeuw		X	Gaai		ngt
Dwergmeeuw	•	X	Ekster		ngt
Kokmeeuw		X	Kauw		ngt
Stormmeeuw		X	Roek		X
Kleine Mantelmeeuw		X	Zwarte Kraai		ngt
Zilvermeeuw		X	Raaf	•	X
Geelpootmeeuw		X	Spreeuw		ngt
Grote Mantelmeeuw	•	X	Huismus	•	X
Grote Stern	•	X	Ringmus	•	X
Visdief	•	X	Vink		ngt
Noordse Stern		X	Keep		X
Dwergstern	•	X	Europese Kanarie		X
Zwarte Stern	•	X	Groenling		X
Stadsduif		ngt	Putter		X
Holenduif		ngt	Sijs		X
Houtduif		ngt	Kneu	•	X
Turkse Tortel		X	(Kleine) Barmsijs		X
Zomertortel	•	X	(Grote) Kruisbek		X
Halsbandparkiet		X	Roodmus		X
Koekoek	•	X	Goudvink		X
Kerkuil	•	X	Appelvink		X
Oehoe		X	Geelgors		X
Steenuil	•	X	Ortolaan	•	X
Bosuil		X	Rietgors		ngt
Ransuil	•	X	Grauwe Gors	•	X

Bijlage 2: Clustercriteria.

csna	naam	dgrens_beg	dgrens_ein	vereiste_n	vereiste_1	fusie_afst
740	Nijlgans	10-3	15-5	1	2	2500
1330	Krakeend	15-4	15-6	1	0	1000
2790	Sperwer	24-2	15-7	1	2	500
2840	Buizerd	27-1	15-7	1	2	1000
3050	Boomvalk	26-4	31-8	1	2	1000
3190	Meerkoet	15-4	10-6	1	2	500
5710	Grote Bonte Specht	24-2	30-6	1	1	300
5750	Kleine Bonte Specht	27-1	20-6	1	1	500
6000	Kauw	24-2	10-5	1	1	300
6060	Zwarte Kraai	24-2	30-6	1	0	500
6110	Goudhaan	5-4	30-6	1	1	300
6210	Matkop	27-1	30-6	1	1	500
6420	Staartmees	24-2	31-5	1	1	500
6840	Braamsluiper	25-4	30-6	1	1	300
6890	Grasmus	20-4	10-7	1	1	300
6900	Tuinfluitier	25-4	20-7	1	1	300
6910	Zwartkop	10-4	20-7	1	1	300
6940	Sprinkhaanzanger	25-4	20-7	1	1	300
7050	Bosrietzanger	5-5	20-7	1	1	300
7060	Kleine Karekiet	30-4	10-7	1	1	300
7150	Boomklever	10-2	31-5	1	1	300
7200	Boomkruiper	27-1	20-6	1	1	300
7280	Spreeuw	27-3	31-5	1	0	300
7480	Grote Lijster	24-2	31-5	1	1	500
7520	Grauwe Vliegenvanger	10-5	10-8	1	1	300
7870	Heggenmus	5-3	10-7	1	1	300
8150	Boompieper	10-4	10-7	1	1	300
8350	Groenling	10-4	20-6	1	1	300
8360	Putter	27-3	15-7	1	1	300
8380	Kneu	20-4	20-7	1	1	500
8580	Appelvink	10-3	20-6	1	1	300
8840	Rietgors	10-4	30-6	1	1	300

Uit deze PDF zijn de stippenkaarten verwijderd. Voor aanvullende gegevens kunt u contact opnemen met Petra Verburg (petra.verburg@sovon.nl)

K. Jäger

Broedvogels van Wilhelmina-oord in 2013

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Postbus 6521
6503 GA Nijmegen
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
T (024) 7 410 410

E info@sovon.nl
I www.sovon.nl

Sovon-rapport: 2014/04